

Jednoduchost a složenost (např. u Leibnize)

Podle Leibnize (v Monadologii) víme, že „existují složené věci“; a „složená věc není nic jiného než nahromadění neboli agregát jednoduchých“. A z toho vyplývá, že existují také jednoduché substance, které už nejsou žádným agregátem, což podle něho znamená, že „nemají části“ (vše hned na počátku Monadol., § 1 a 2). Dokladem toho, že jednoduché substance (tj. monády) nemají části, je jejich nedělitelnost, zajištěná zejména jejich nulovou rozprostraněností – jsou to pouhé body. Protože nemohou být rozděleny na nic menšího, nemohou zaniknout (přirozenou cestou), což znamená, že mohou vzniknout pouze stvořením (tedy nemohou přirozenou cestou ani vzniknout). Důležité je však to, že se jako pouhé body jeví monády pouze zvnějšku (je však otázkou co to je „zvnějšku“ – jiným monádám? Vždyť nemají žádných oken!), ale mají velmi bohaté nitro. To je tedy zásadní rozdíl proti starořeckým „atomům“, které neměly žádné nitro (resp. byl „uvnitř“ homogenní, tedy nestrukturované). Nevyjasněno však zůstává, co to vlastně jsou ty „složené věci“: jak může být něco „složeno“ z bodů, které se zvenčí od sebe navzájem ničím zjistitelným neliší? Jak vůbec může vypadat něco, co je složeno z jednoduchých „bodů“? Vždyť i tisíce, ba milióny bodů při „složení“ nepředstavují nic víc než zase jen bod! – Všechny Leibnizovy jakoby samozřejmé předpoklady musíme prostě zpochybnit. Ani nejmenší „věc“ není nikdy jednoduchá, ale je strukturovaná – a zejména to není „bod“, ale kousek dění, je „událost“. O tom, zda se všechny takové nejmenší události od sebe ničím neliší, zatím nic nevíme; vycházíme-li ze zkušenosti s většími událostmi, zdá se to naprosto nepravděpodobné. Kde by se brala ta obrovská rozmanitost, kdyby se nejmenší „události“ od sebe vůbec ničím neodlišovaly? A potom – to „skládání“ a „složenost“: můžeme vůbec akceptovat možnost, že je možno být jen dvě jednoduché události „položít“ nějak vedle sebe, aniž by se s nimi (s oběma) něco stalo? Smíme předpokládat, že mezi nimi nedojde k nějaké komunikaci, oboustranné reakci, že nevzniknou nějaké nové (ale skutečné, na pozorovateli „nezávislé“) vztahy, které tu dosud nebyly, dokud obě události nebyly „položeny“ vedle sebe? A pak ovšem tu je další věc: pokud přece jen musíme předpokládat, že ony dvě události (nebo vůbec všechny události) jsou vybaveny reaktivitou (takže musíme škrtnout onen nezdůvodněný předpoklad, že jsou „bez oken“ (a „bez dveří“), není tu skryta právě ona možnost vzniku rozrůzněnosti, neboť povaha a míra reaktivity se může podle okolností (vnějších i vnitřních) měnit?

(Písek, 150308-1.)